

Олександр Починок

Західноукраїнський національний університет,
аспірант кафедри цивільного права і процесу
poginokalexandr@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5000-219X>

СТРУКТУРА ПРАВОВИХ ВІДНОСИН, ПОВ'ЯЗАНИХ З ОБІГОМ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ

<http://doi.org/10.23939/law2023.40.219>

© Починок О., 2023

У статті розкрито суб'єкти та об'єкти правовідносин, які пов'язані з обігом віртуальних активів на ринку віртуальних активів України. Актуальність дослідження визначається тим, що у статті проаналізовано новації національного законодавства в контексті реалізації основи правового регулювання діяльності криптовалютних бірж як суб'єктів ринку віртуальних активів. Зокрема, було розглянуто положення Закону України «Про віртуальні активи» як майбутню правову основу для легалізації криптовалютних бірж і ринку віртуальних активів загалом. У статті висвітлено позитивні та проблемні моменти регулювання вищезазначеного закону. Зокрема, до позитивних моментів можна віднести наявність свободи емісії та децентралізацію. Відсутність посередників в угодах призводить до зниження витрат. Тобто віртуальні активи доступні для широкого кола користувачів і мають досить високий ступінь захисту. Негативні моменти проявляються в наявності загрози незаконного використання віртуальних активів з метою фінансування тероризму, здійснення підривної діяльності, торгівлі забороненими товарами та їх використання для відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом. Метою дослідження було розглянути та розкрити структуру правових відносин, які пов'язані з обігом віртуальних активів відповідно до чинного законодавства України. Під час проведення дослідження використовувалися: загальнонаукові методи дослідження (дедукція та індукція, синтез та аналіз, наукова абстракція, системний підхід); спеціально-юридичні методи пізнання (формально правовий, порівняльно-правовий, ретроспективний, правове прогнозування); методологічне обґрунтування сутності, структури та природи структури правовідносин у сфері з обігу віртуальних активів, що є об'єктом дослідження.

Охарактеризовано встановлених законом учасників ринку віртуальних активів, порядок їх реєстрації, ліцензування діяльності постачальників послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів. На підставі аналізу було підкреслено важливість визначення правових механізмів державного регулювання, нагляду та моніторингу діяльності криптовалютних бірж, доопрацювання положень закону, а також необхідність подальшого дослідження цієї теми статті. Проведене дослідження узагальнює наявну структуру нових правових відносин, пов'язаних з обігом віртуальних активів.

Ключові слова: віртуальні активи; правові відносини; об'єкти правовідносин у сфері обігу віртуальних активів; суб'єкти правовідносин у сфері обігу віртуальних активів; криптовалютна біржа; криптоактив.

Постановка проблеми. Використання віртуальних активів у різних сферах суспільних відносин між суб'єктами господарювання, органами державної влади, місцевого самоврядування та не господарюючими суб'єктами є реальністю, яка потребує належного нормативно-правового регулювання, а ігнорування, особливо заборона використання цифрових активів, матиме певні наслідки, що призведе до існування «сірих зон», збитків для держави (хоча б у вигляді неотримання додаткових доходів від податків від діяльності, пов'язаної з віртуальними активами), відсутності механізму захисту інтересів учасників таких відносин, і навіть відставання в технологічному розвитку країни [2].

Законодавство України про віртуальні активи складається з Конституції України, міжнародних договорів, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, Цивільного кодексу України, Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» та інших законів, а також прийнятих на їх виконання нормативно-правових актів.

У листопаді 2014 року Національний банк України зробив заяву про правовий режим біткоіна у країні. А вже 8 вересня 2021 року Верховна Рада України легалізувала віртуальні активи, дозволивши власникам віртуальних активів легально торгувати та декларувати їх. Такий закон мав дозволити іноземним криптокомпаніям реєструвати блокчейн-бізнес в Україні [12].

У 2022 році міжнародне експертне середовище високо оцінило прогресивні кроки України у розвитку організаційних, правових та техніко-економічних засад розвитку ринку віртуальних активів за останні два роки.

15 березня 2022 року Президент України підписав Закон України «Про віртуальні активи» від 17 лютого 2022 року № 2074-IX, який має набути чинності від дня набуття чинності Законом України про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування операцій з віртуальними активами.

За станом на початок жовтня 2023 року закон не набув чинності. Водночас в Україні планується перехід від BTC (діюча назва біткоіну) на ХВТ, щоб відповідати міжнародній системі валютних кодів. Однак великим досягненням української криптоспільноти є те, що у світових рейтингах Україна посідає третє місце у світі серед лідерів криптобізнесу.

Тобто актуальність цього дослідження пов'язана із зростанням впливу криптовалют (біткоінів) на економіку та потребою мінімізувати більшість наявних ризиків, що дасть можливість максимально дієво та якісно розробити законодавчі ініціативи та проєкти із врахуванням зарубіжного досвіду та із зобов'язаннями, прийнятими Україною перед Європейським Союзом у рамках Угоди про Асоціацію [20].

Аналіз дослідження проблеми. Питання структури правових відносин та їх правового регулювання у сфері обігу віртуальних активів в Україні досліджували: Т. Гудіма і В. Устименко [4], О. Кудь, М. Кучерявенко, Є. Смичок [6, с. 33], В. Нагнібеда [7], К. Некіт [8], В. Новицький та В. Фица [9], А. Проценко [17, с. 130–134], В. Полатай та А. Овчаренко [10, с. 155–162], В. Рядінська [18, с. 152–157] тощо.

Мета статті. Мета дослідження – розглянути структуру правових відносин у сфері обігу віртуальних активів відповідно до чинного законодавства України; проаналізувати Закон України «Про віртуальні активи»; охарактеризувати суб'єкти та об'єкти правовідносин у сфері обігу віртуальних активів.

Виклад основного матеріалу. Законом України «Про віртуальні активи» (далі – Закон) в редакції від 17.02.2022 року визначено регулювання правовідносин, що виникають у зв'язку з обігом віртуальних активів в Україні, визначено права та обов'язки учасників ринку віртуальних активів, засади державної політики у сфері обігу віртуальних активів.

Цей Закон не застосовується до правовідносин, пов'язаних із випуском, обігом, зберіганням і погашенням електронних грошей, а також до правовідносин, що виникають під час емісії, обігу, викупу цінних паперів та виконання зобов'язань за ними, укладання і виконання деривативних контрактів, заміни сторони деривативних контрактів та вчинення правочинів щодо фінансових інструментів на ринках капіталу, експлуатації програмних або програмно-апаратних комплексів обміну електронними даними, в яких забезпечується здійснення зазначених правовідносин щодо фінансових інструментів, а також відносини, що виникають під час провадження професійної діяльності на ринках капіталу та організованих товарних ринках.

Сфера застосування Закону належить до правовідносин, що виникають:

- у разі постачання послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів, якщо суб'єкти таких правовідносин мають зареєстроване місцезнаходження або постійне представництво на території України;

- у зв'язку з вчиненням правочину, предметом якого є віртуальний актив, якщо сторони визначили право України як таке, що підлягає застосуванню до правочину загалом або до окремої його частини;

- у зв'язку з вчиненням правочину, предметом якого є віртуальний актив, якщо обидві сторони правочину є резидентами України;

- у зв'язку з вчиненням правочину, предметом якого є віртуальний актив, якщо особа, що здійснює операції з віртуальними активами у своїх інтересах (набувач віртуального активу), є резидентом України [13].

Прийняття Закону має позитивні та негативні моменти, які виникають між суб'єктами правовідносин, пов'язаних з обігом віртуальних активів. Позитивні сторони поширення віртуальних активів у повсякденному житті: наявність свободи емісії та децентралізації, оскільки технологія блокчейн характеризується:

- відсутністю єдиного ієрархія, кожен учасник підтримує роботу системи та відіграє роль окремого сервера, централізованого емітента валюти немає;

- прозорістю роботи – вся інформація є загальнодоступною і всі дані не можуть бути змінені таємно;

- теоретична необмеженість – ланцюжки блоків можна розширювати нескінченно;

- надійність – нові дані можна вводити лише за згодою всіх учасників мережі.

Всі операції фільтруються і записуються лише ті дані, які пройшли ретельну перевірку. Відсутність посередників і, як наслідок, зниження собівартості. Під час здійснення цифрових платежів відпадає потреба у посередниках, що призводить до високої швидкості проведення платежів і, як наслідок, зниження вартості транзакції та можливості її проведення в будь-який час. Різноманітність користувачів, зокрема відкритість, також важлива для правових відносин у сфері обігу віртуальних активів. Ступінь захисту також досить високий.

Негативні моменти проявляються в наявності загрози незаконного використання віртуальних активів з метою фінансування тероризму, здійснення підривної діяльності, торгівлі забороненими товарами та їх використання для відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом [2].

Вказаний Закон закріплює два види суб'єктів правових відносин з обігу віртуальних активів. Перший вид – це постачальники послуг (далі – Постачальники), пов'язаних з обігом віртуальних активів, – лише суб'єкти господарювання – юридичні особи, які провадять в інтересах третіх осіб один або декілька з таких видів діяльності: зберігання або адміністрування віртуальних активів чи

ключів віртуальних активів; обмін віртуальних активів; переказ віртуальних активів; надання посередницьких послуг, пов'язаних із віртуальними активами (п. 8 ст. 1 Закону).

Другий вид – учасники ринку віртуальних активів – постачальники послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів, а також будь-які особи, які здійснюють операції з віртуальними активами у своїх інтересах (п. 12 ст. 1 Закону) [11; 13].

Основними суб'єктами регулювання правових відносин, пов'язаних з обігом віртуальних активів в Україні, є Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (далі – НКЦПФР) та Національний банк України (далі – НБУ). НКЦПФР доручено часткове регулювання ринку та ліцензування криптовалютних компаній, а НБУ здійснює нагляд за діяльністю Постачальників тощо. НКЦПФР у межах своєї компетенції враховує міжнародний досвід розвитку ринку віртуальних активів, рекомендації міжнародних чи міжурядових організацій, а також забезпечує імплементацію відповідних міжнародних стандартів, зокрема стандартів Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) [13].

Не менш важливим є питання правового статусу суб'єктів правовідносин у сфері обігу віртуальних активів. Зокрема, емітент криптоактивів відповідно до п. 6 п. 1 ст. 3 Директиви (ЄС) 2019/1937 (далі – МіСА) визнається юридичною особою, яка пропонує громадськості будь-який тип криптоактивів або прагне отримати доступ до пропозиції зазначених криптоактивів на платформі для торгівлі криптовалютами [22].

Особливо варто відзначити, що для емітентів «токенів електронних грошей» ст. 43 МіСА запропоновано додаткові вимоги, які виявляються у потребі набуття статусу кредитної установи («кредитна установа») або установи електронних грошей («установа електронних грошей») у розумінні § 1 ст. 2 Директиви 2009/110/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 16 вересня 2009 року про заснування і здійснення діяльності установами, що випускають електронні гроші, та пруденційний нагляд за ними, про внесення змін до Директив 2005 року /60/ЄС та 2006/ 48/ЄС та про скасування Директиви 2000/46/ЄС18 [14; 22]. Статус юридичної особи надається навіть постачальникам послуг, пов'язаних із криптоактивами, як видно зі змісту норми п. 1 п. 1 ст. 53 МіСА та які в професійній якості здійснюють діяльність у зазначеній сфері (п. 8 § 1 ст. 3 МіСА).

Аналіз положень Закону показує, що є належне відображення підходів МіСА щодо правового статусу Постачальників щодо криптоактивів. Зокрема, «постачальниками послуг, пов'язаних з білінгом віртуальних активів» визначено винятково комерційні суб'єкти – юридичні особи, які здійснюють один або декілька видів діяльності в інтересах третіх осіб, передбачених п. 8 ч. 1 ст. 1 Закону. Зокрема, «постачальниками послуг, пов'язаних з білінгом віртуальних активів» визначено лише комерційні суб'єкти – юридичні особи, які здійснюють один або кілька видів діяльності в інтересах третіх осіб, передбачених п. 8 ч. 1 ст. 1 Закону. Водночас правовий статус емітентів віртуальних активів належно не конкретизовано [13; 22]. Проте власником або суб'єктом права власності на віртуальні активи можуть бути як фізичні, так і юридичні особи, якщо немає прямої заборони на набуття права власності на зазначені активи. Він не вносить додаткових деталей у розуміння терміна «емітент віртуальних активів», який використовується у ч. 5 ст. 5 Закону словосполучення «особа, яка бере на себе зобов'язання за забезпеченим віртуальним активом», оскільки до кола таких осіб можуть входити як фізичні, так і юридичні особи. Тому, на мою думку, виникає потреба у належному визначенні кола емітентів віртуальних активів, що так само стосується і емітентів фінансових віртуальних активів, зазначених у ч. 6 ст. 4 Закону [3; 13].

Треба звернути увагу на те, що спільною рисою емітентів ЗВА(ВК) та ЗВА(ФІ) є те, що останні мають бути резидентами України. І на цьому деталі закінчуються, породжуючи додаткові запитання, відповіді на які треба знайти як у положеннях Закону, так і в інших правових актах. Імовірно, вживаючи термін «резиденти України», передбачається, що такими визнаються як фізичні, так і юридичні особи.

Розглядаючи ЗВА(ФІ), предметом яких є цінні папери чи похідні фінансові інструменти, варто пам'ятати норми Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» в

частині, що визначає емітента як учасника ринку цінних паперів [3; 16]. Також можна припустити, що кредитні установи та організації як учасники ринку віртуальних активів зі спеціальним статусом можуть випускати токени, забезпечені спеціальними активами, зокрема фінансовими інструментами. Отже, його випуск можуть здійснювати зазначені юридичні особи. Такий підхід треба врахувати під час можливого подальшого вдосконалення норм Закону.

Окремо потрібно виділити такий суб'єкт правових відносин, пов'язаних із обігом віртуальних активів як криптовалютні біржі. На українському ринку працюють такі криптовалютні біржі, як: «KUNA», «Exmo», «BTC TRADE UA». Щодо діяльності обмінників, то найпопулярнішими криптовалютами для обміну є Bitcoin, Ethereum і Litecoin.

Регулювання криптовалютних бірж в Україні, як і в більшій частині країн світу, обмежується рівнем державної реєстрації юридичної особи. Зокрема, криптовалютні біржі в Україні працюють як товариства з обмеженою відповідальністю з видом діяльності «консалтинг з комп'ютеризації». Інших обов'язкових правил роботи криптовалютних бірж в Україні наразі немає. Водночас набуття чинності Закону має на меті змінити теперішню ситуацію.

Насамперед Закон не використовує термін «обмін криптовалюти», а вживає поняття «постачальники послуг, пов'язаних з білінгом віртуальних активів» [5]. Проаналізувавши це визначення, можна зробити висновок, що термін «постачальники послуг, пов'язані з білінгом віртуальних активів», охоплює діяльність бірж криптовалют. Отже, норми Закону покликані, серед іншого, врегулювати діяльність криптовалютних бірж. Законом також вперше на законодавчому рівні встановлено обов'язковість державної реєстрації юридичних осіб для провадження діяльності з обміну криптовалюти, яка наразі може здійснюватися без відповідної реєстрації.

Серед інших новел Закону варто виділити запровадження жорстких і вимогливих стандартів реєстрації та діяльності Постачальників. Частиною 5 статті 9 Закону встановлено такі вимоги до Постачальників: юридична особа, керівники, головний бухгалтер, власники істотних часток участі та кінцеві бенефіціарні власники якої мають бездоганну ділову репутацію; що становить статутний капітал у розмірі, встановленому Законом, і може підтвердити правомірність надходження коштів, які були призначені для формування статутного капіталу юридичної особи; що відповідає іншим вимогам, встановленим Законом, тому з набуттям чинності Закону діяльність криптовалютних бірж підлягатиме ліцензуванню.

У цих вимогах особливу увагу треба звернути на те, що для отримання дозволу на надання послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів, недостатньо наявності у Постачальників визначеного Законом розміру коштів для формування статутного капіталу. Також потрібно документально підтвердити, що статутний капітал не сформовано коштами, джерело походження яких неможливо встановити за допомогою відповідних документів або їх копій [5; 13; 21]. Заява про отримання дозволу подається до НКЦПФР з одночасною сплатою плати за виданням дозволу залежно від виду послуг, що надаватиме майбутній Постачальник, на теперішній час становитиме: для резидентів України від 68 000,00 до 136 000,00 грн, а для нерезидентів – від 340 000,00 до 680 000,00 грн (ч. 1 ст. 19 Закону). Видання (відмова у виданні, переоформлення, анулювання) дозволу на надання послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів, здійснюватиметься в порядку, встановленому НКЦПФР.

Поряд із заявою про видання дозволу Закон визначає потрібні документи, що містять відомості про: ділову репутацію кінцевих бенефіціарів, власників істотних часток участі; ідентифікаційні дані, ділова репутація та професійний досвід керівників заявника, ділова репутація заявника; ідентифікаційні дані, досвід роботи та бездоганна ділова репутація засновників заявника, голови та членів колегіального виконавчого органу (особи, яка здійснює повноваження одноосібного виконавчого органу), голови та членів наглядової ради (за наявності) така юридична особа (ч. 3 ст. 19 Закону).

Встановлено термін розгляду заяви про видання відповідного дозволу – 30 днів, а сам дозвіл видаватимуть на один рік (ч. 8 ст. 19 Закону). Треба зазначити, що Закон не передбачає порядку

продовження строку дії дозволу. Тобто за видання дозволу треба буде сплачувати щорічно під час подання заяви.

Відомості про видання, переоформлення та анулювання дозволу на надання послуг з виставлення рахунків віртуальних активів вносяться Національною комісією з цінних паперів та ринку цінних паперів до Державного реєстру надавачів послуг з виставлення рахунків віртуальних активів безоплатно (ч. 13 ст. 19 Закону).

На Постачальників також покладаються спеціальні зобов'язання: надавати потрібну, доступну та достовірну інформацію про себе, правила роботи, вичерпний перелік умов проведення угод, а також наявні можливості захисту прав користувачів та учасників на ринку віртуальних активів на вимогу інших учасників ринку віртуальних активів. Водночас порядок надання такої інформації визначається НКЦПФР відповідно до частини третьої статті 9 Закону [13].

Розглянемо наступний елемент структури правових відносин з обігу віртуальних активів. Згідно зі ст. 1 Закону, об'єктами правових відносин з обігу віртуальних активів є нематеріальне благо, що є об'єктом цивільних прав, має вартість та виражене сукупністю даних в електронній формі, тобто це віртуальний актив. Існування та обігоздатність віртуального активу забезпечується системою забезпечення обігу віртуальних активів. Віртуальний актив може посвідчувати майнові права, зокрема права вимоги на інші об'єкти цивільних прав. Відповідно до ст. 4 Закону, віртуальні активи можуть бути незабезпеченими або забезпеченими.

Незабезпечені віртуальні активи майнових прав не посвідчують. Забезпечені віртуальні активи посвідчують майнові права, зокрема права вимоги на інші об'єкти цивільних прав. Під забезпеченням віртуального активу розуміється посвідчення ним майнових прав, зокрема прав вимоги на інші об'єкти цивільних прав. Забезпечення віртуальних активів не є забезпеченням виконання зобов'язання. Під посвідченням майнових прав розуміється підтвердження права власника забезпеченого віртуального активу вимагати об'єкт забезпечення.

Об'єктом забезпечення віртуального активу є інший об'єкт цивільних прав, права вимоги на який посвідчує такий віртуальний актив. Об'єкт забезпечення віртуального активу визначається правочином, згідно з яким такий віртуальний актив створено. Майнові права, зокрема права вимоги, на об'єкт забезпечення віртуального активу передаються набувачу такого віртуального активу.

Фінансовими віртуальними активами є:

- емітований резидентом України забезпечений віртуальний актив, що забезпечений валютними цінностями (далі – ЗВА(ВЦ));
- емітований резидентом України забезпечений віртуальний актив, що забезпечений цінним папером або деривативним фінансовим інструментом (далі – ЗВА(ФІ)).

Віртуальні активи не є засобом платежу на території України та не можуть бути предметом обміну на майно (товари), роботи (послуги) [13].

Як уже зазначалося, у ч. 2 ст. 4 Закону незабезпечені віртуальні активи не засвідчують права власності. Ймовірно, відповідним національним аналогом «токенів, пов'язаних з активами», за своєю концепцією, можна визнати забезпечені віртуальні активи, які засвідчують майнові права, зокрема, права вимоги на інші об'єкти цивільних прав (ч. 3 ст. 4 Закону) [3; 13].

Водночас спектр об'єктів забезпечення віртуальних активів, на відміну від «токенів, пов'язаних з активами», у національному законодавстві чітко не визначений. Певною мірою вибір такого широкого підходу може допомогти учасникам ринку віртуальних активів обрати більш прийнятний для них об'єкт застави.

Крім того, треба зазначити, що серед гарантованих віртуальних активів Закон окремо виділяє фінансові віртуальні активи, водночас окремі ЗВА (ВЦ) можна визнати аналогами «токенів електронних грошей», представлених у МіСА. Зокрема, віртуальні активи можуть бути забезпечені

електронними грошима, вираженими в грошових одиницях іноземних держав або в національній валюті України (гривні), і такі електронні гроші визнаються відповідно іноземною валютою або гривнею, як встановлено п. «в» статті 5 та «в» п. 6 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про валюту і грошові операції» [3; 13; 15]. Однак, на наш погляд, ця аналогія урізана, оскільки «електронні гроші-токени» виконують функції засобу обігу, а віртуальні активи Закон не визнає засобом платежу на території України, а також такі активи не підлягають обміну на майно (товари), роботи (послуги). Ймовірно, доцільно було б переглянути список обмежень, лібералізувавши контрольовану та безпечну частину ринку віртуальних активів.

Контроль за виконанням вимог Закону здійснює НКЦПФР та інші державні органи в межах своїх повноважень та в порядку, визначеному Конституцією та законами України. Контроль за обігом забезпечених віртуальних активів, що забезпечені окремими об'єктами цивільних прав, на умовах, передбачених Законом, у межах своїх повноважень можуть здійснювати також інші державні органи, якщо до їх компетенції належить регулювання обігу окремих об'єктів цивільних прав та/або реєстрації правочинів із такими об'єктами цивільних прав [13].

Також у структуру правових відносин, пов'язаних з обігом та реалізацією віртуальних активів, напряму входять:

- ринок віртуальних активів (сукупність учасників ринку віртуальних активів та правовідносин між ними щодо обігу віртуальних активів) п. 10 ч. 1 ст. 1 Закону);
- обіг віртуальних активів (усі правовідносини, які стосуються віртуальних активів, що виникають між учасниками ринку віртуальних активів, а також між ними та державою) п. 7 ч. 1 ст. 1 Закону);
- публічна пропозиція віртуальних активів ((пропозиція, звернена до невизначеного кола осіб про придбання віртуальних активів за ціною та на умовах, визначених такою пропозицією, що здійснюється з урахуванням вимог, встановлених Законом) п. 9 ч. 1 ст. 1 Закону);
- система забезпечення обігу віртуальних активів (програмний або програмно-апаратний комплекс обміну електронними даними, який забезпечує ідентифікацію та обігодатність віртуальних активів) п. 11 ч. 1 ст. 1 Закону) [1; 13].

Щодо прав та обов'язків певних суб'єктів правових відносин, пов'язаних з обігом віртуальних активів, треба зазначити, що права та обов'язки поширюються серед учасників ринку віртуальних активів. Права учасників ринку віртуальних активів виникають під час процедур реалізації віртуальних активів. До таких прав належать:

- самостійний вибір контрагента серед учасників ринку віртуальних активів для здійснення операції з віртуальними активами;
- отримувати від постачальників послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів, необхідну, доступну та достовірну інформацію про постачальника послуг, правила їх роботи, вичерпний перелік умов здійснення ними операцій, а також можливості, які надаються захищати свої права;
- отримувати належну якість послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів;
- відкривати та використовувати банківські рахунки для операцій з віртуальними активами;
- судову та іншу форму захисту власних прав на віртуальні активи з боку держави та з боку інших учасників ринку віртуальних активів;
- захищати свої персональні дані в порядку, передбаченому Законом України «Про захист персональних даних»;
- самостійно визначати та встановлювати вартість віртуальних активів, на основі якої здійснюються операції з віртуальними активами (ч. 1 ст. 9 Закону).

До обов'язків учасників ринку віртуальних активів, пов'язаних з продажем віртуальних активів їх власником, належать:

- добросовісне та на власний ризик здійснення операцій з віртуальними активами;
- перед здійсненням операцій з віртуальними активами ознайомитися з особливостями роботи систем забезпечення обігу віртуальних активів, у яких планується здійснення операцій з віртуальними активами;
- під час здійснення операцій з віртуальними активами дотримуватися вимог Закону, законів України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», «Про валюту і валютні операції», міжнародних договорів, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, інших нормативно-правових актів, що регулюють обіг віртуальних активів (ч. 2 ст. 9 Закону) [13; 19].

Висновки. Отже, структура правових відносин, пов'язаних з обігом віртуальних активів, регламентується Конституцією України, Цивільним кодексом України, Законами України: «Про віртуальні активи», «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» та інших законів, а також прийнятих на їх виконання нормативно-правових актів.

До правових відносин, пов'язаних з обігом віртуальних активів, застосовується законодавство України про віртуальні активи у зв'язку з: постачанням послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів, якщо суб'єкти таких правовідносин мають зареєстроване місце перебування або постійне представництво на території України; вчиненням правочину, предметом якого є віртуальний актив, якщо сторони визначили право України як таке, що підлягає застосуванню до правочину загалом або до окремої його частини; вчиненням правочину, предметом якого є віртуальний актив, якщо обидві сторони правочину є резидентами України; вчиненням правочину, предметом якого є віртуальний актив, якщо особа, яка здійснює операції з віртуальними активами у своїх інтересах (набувач віртуального активу), є резидентом України.

Незважаючи на наявні в Законі правові конструкції, які певною мірою корелюють із концептуальним баченням побудови системи правового регулювання ринку віртуальних активів, запропонованими у МіСА, варто зазначити, що певні основні елементи не були сприйняті або були пропущені під час розробки та прийняття Закону України «Про віртуальні активи». Зокрема, потрібне подальше вдосконалення термінологічного апарату Закону, який за деталізацією та врахуванням особливостей окремих видів віртуальних активів поступається МіСА.

Також потрібно конкретизувати систему та правовий статус суб'єктів правовідносин у сфері обігу віртуальних активів, особливо в частині конкретизації правового статусу емітентів віртуальних активів загалом та ЗВА(ВЦ) та ЗВА(ФІ) зокрема.

Крім того, важливо закріпити в Законі гарантійний механізм у вигляді резерву активів, який може захистити права власності покупців віртуальних активів, що стане об'єктом окремої уваги в рамках МіСА.

До суб'єктів правових відносин з обігу віртуальних активів треба зарахувати постачальників послуг (пов'язані з обігом віртуальних активів, – лише суб'єкти господарювання – юридичні особи, які провадять в інтересах третіх осіб один або декілька з таких видів діяльності: зберігання або адміністрування віртуальних активів чи ключів віртуальних активів; обмін віртуальних активів; переказ віртуальних активів; надання посередницьких послуг, пов'язаних з віртуальними активами) та учасників ринку віртуальних активів (постачальники послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів, а також будь-які особи, які здійснюють операції з віртуальними активами у своїх інтересах).

Окремо треба виділяти криптовалютні біржі як суб'єкт, адже до набуття чинності Законом діяльність криптовалютних бірж залишається поза межами регулювання правового поля. Крім того, норми прийнятого Закону перебувають у стадії становлення та розвитку, є недосконалими. А тому

сфера діяльності криптовалютних бірж наразі залишається досить невизначеною, незважаючи на прийнятий Закон.

Основними суб'єктами регулювання правових відносин, пов'язаних з обігом віртуальних активів в Україні, є Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку та Національний банк України.

Законодавець під час формування заходів державного регулювання діяльності учасників ринку віртуальних активів застосовував дозвіл, використовуючи позитивний закордонний досвід та рекомендації Європейського Союзу. Водночас треба враховувати, що для деяких постачальників послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів, які не є банком чи небанківською установою, законодавець встановлює вимогу щодо отримання дозволу, а стосовно постачальників послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів, які є банком або небанківською установою, передбачає отримання ліцензії.

Треба зазначити, що Закон не встановлює конкретних механізмів контролю за діяльністю Постачальників після реєстрації (передбачено лише декларовані повноваження НКЦПФР), не регулює діяльність децентралізованих бірж, які активно здійснюють свою діяльність в Україні. На мою думку, це пов'язано з тим, що діяльність криптовалютних бірж є досить новим явищем, яке потребує подальшого вивчення науковцями не тільки з економічного погляду, а й з юридичного.

Об'єктом правовідносин, пов'язаних з обігом віртуальних активів, є нематеріальне благо, що є об'єктом цивільних прав, має вартість та виражене сукупністю даних в електронній формі, тобто це віртуальний актив. Віртуальні активи бувають забезпеченими та незабезпеченими.

Також до структури правових відносин, пов'язаних з обігом та реалізацією віртуальних активів, належать: ринок віртуальних активів; обіг віртуальних активів; публічна пропозиція віртуальних активів; система забезпечення обігу віртуальних активів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Грицай С. Порядок реалізації віртуальних активів в Україні. URL: <http://journals.mau.com.ua/index.php/law/article/view/2086/2587> (дата звернення: 03.10.2023).
2. Грудницький В. М. Правове регулювання обігу віртуальних (цифрових) активів в Україні. URL: <http://kyivchasprava.kneu.in.ua/index.php/kyivchasprava/article/view/315/301> (дата звернення: 03.10.2023).
3. Гудіма Т., Джабраїлов Р., Устименко В. Правове регулювання ринку віртуальних активів в Україні та Європейському Союзі: порівняльне дослідження. URL: https://www.researchgate.net/profile/Ruslan-Dzhabrailov/publication/371220252_Pravove_reguluvanna_rinku_virtualnih_aktiviv_v_Ukraini_ta_Evropskomu_Souzi_porivnalne_doslidzenna/links/6478eae079a722376504172d/Pravove-reguluvanna-rinku-virtualnih-aktiviv-v-Ukraini-ta-Evropskomu-Souzi-porivnalne-doslidzenna.pdf (дата звернення: 25.09.2023).
4. Гудіма Т., Устименко В., Джабраїлов Р., Черних О. Особливості правового регулювання обігу віртуальних активів в Україні: де-факто vs де-юре. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.5.46.2022.3844> (дата звернення: 03.10.2023).
5. Ковалевич І. І. Правові особливості регулювання криптовалютних бірж в Україні. URL: <https://dspace.oduvs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/96f633a1-8b95-46ec-ac65-98862b7b8770/content?page=63> (дата звернення: 03.10.2023).
6. Кудь О. О., Кучерявенко М. П., Смичок Є. М. Цифрові активи та їх правове регулювання у світі розвитку технології блокчейн : монографія. Харків: Право. 2019. С. 33.
7. Нагнибіда В. І. Нормативно-правове регулювання відносин з цифровими активами та перспективи його удосконалення. URL: https://www.researchgate.net/profile/Oleksii-Kostenko-3/publication/357680234_LEGAL_ENFORCEMENT_OF_DIGITAL_APPLICATIONS_PERSONALITIES_AND_AVATARS_PRAVOVE_ZABEZPECENNA_ZASTOSUVANNA_CIFROVIH_OSOBISTOSTEJ_TA_AVATARIV_pravovoe_regulirovanie_primenenia_cifrovoj_licnosti_i_cifrovih_a/links/61d9d905da5d105e55296414/LEGAL-ENFORCEMENT-OF-DIGITAL-APPLICATIONS-PERSONALITIES-AND-AVATARS-PRAVOVE-ZABEZPECENNA-ZASTOSUVANNA-CIFROVIH-OSOBIKOSTEJ-TA-AVATARIV-pravovoe-regulirovanie-primenenia-cifrovaj-licnosti-i-cifrov.pdf#page=36 (дата звернення: 03.10.2023).

8. Нехіт К. Г. Розвиток правового регулювання обігу віртуальних активів (криптовалют) в Україні. URL: <https://hdl.handle.net/11300/17865> (дата звернення: 03.10.2023).
9. Новицький В., Фица В. Становлення та розвиток правового регулювання обігу віртуальних активів. DOI: [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2021.4\(39\).249302](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2021.4(39).249302) (дата звернення: 03.10.2023).
10. Овчаренко А. С., Полатай В. Ю. Криптовалюта в системі міжнародного приватного валютного права. Щодо окремих питань оподаткування віртуальних активів в Україні. *Recht der Osteuropäischen Staaten (ReOS) (Право країн Східної Європи)*. 2018. № 4. С. 155–162.
11. Овчаренко А. С. Правове регулювання віртуальних активів та криптовалют в Україні: сучасний стан і перспективи. URL: http://lsej.org.ua/4_2020/49.pdf (дата звернення: 25.09.2023).
12. Правовий режим криптовалют в Україні (Вікіпедія). URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9_%D1%80%D0%B5%D0%B6%D0%B8%D0%BC_%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BF%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8E%D1%82_%D0%B2_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96 (дата звернення: 25.09.2023).
13. Про віртуальні активи: Закон України від 17 лют. 2022 р. № 2074-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20/ed20220217#Text> (дата звернення: 25.09.2023).
14. Про започаткування та здійснення діяльності установами-емітентами електронних грошей і пруденційний нагляд за нею, про внесення змін до директив 2005/60/ЄС і 2006/48/ЄС та про скасування Директиви 2000/46/ЄС: Директива Європейського Парламенту і Ради 2009/110/ЄС від 16 вер. 2009 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a18#Text (дата звернення: 25.09.2023).
15. Про валюту і грошові операції: Закон України від 21 чер. 2018 р. № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text> (дата звернення: 03.10.2023).
16. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23 лют. 2006 р. № 3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text> (дата звернення: 03.10.2023).
17. Проценко А. Т. Правовий статус віртуальних валют: світовий досвід та українські реалії. *Право і суспільство*. 2016. № 2. С. 130–134.
18. Рядінська В. О. Криптовалюта: сучасні підходи до визначення фінансово-правової природи. *Цифрові трансформації України 2020: виклики та реалії: зб. наук. пр. НДІ ПЗІР НАПрН України № 1 за матеріалами круглого столу*. За ред. А. В. Стріжкової. Харків: НДІ ПЗІР НАПрН України. 2020. С. 152–157.
19. Самсін Р. Державне регулювання у сфері обігу віртуальних активів в Україні. URL: <https://openarchive.nure.ua/server/api/core/bitstreams/463d270b-fdd0-453b-8db0-59e8111dee22/content> (дата звернення: 03.10.2023).
20. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 21.03.2014 року № 984_011. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення: 25.09.2023).
21. Фурман В. Регулювання криптовалют в Україні: що передбачає Закон про віртуальні активи. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/210170_regulyuvannya-kriptovalyut-v-ukran-shcho-peredbacha-zakon-pro-virtualn-aktiv (дата звернення: 03.10.2023).
22. Regulation of the European Parliament and of the Council on Markets in Crypto-assets, and amending Directive (EU) 2019/1937. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020PC0593> (дата звернення: 25.09.2023).

REFERENCES

1. Hrytsai S. (2022). *Poriadok realizatsii virtualnykh aktiviv v Ukraini* [Procedure for realization of virtual assets in Ukraine]. Retrieved from <http://journals.maup.com.ua/index.php/law/article/view/2086/2587> (accessed 03.10.2023). [In Ukrainian].
2. Hrudnytskyi V. M. (2023). *Pravove rehulivannia obihu virtualnykh (tsyfrovyykh) aktiviv v Ukraini* [Legal regulation of circulation of virtual (digital) assets in Ukraine]. Retrieved from <http://kyivchasprava.kneu.in.ua/index.php/kyivchasprava/article/view/315/301> (accessed 03.10.2023). [In Ukrainian].
3. Hudima T., Dzhabrailov R., Ustymenko V. (2022). *Pravove rehulivannia rynku virtualnykh aktiviv v Ukraini ta yevropeiskomu soiuzi: porivnialne doslidzhennia* [Legal regulation of the virtual assets market in Ukraine and the European Union: a comparative study]. Retrieved from https://www.researchgate.net/profile/Ruslan-Dzhabrailov/publication/371220252_Pravove_reguluvanna_rinku_virtualnih_aktiviv_v_Ukraini_ta_Evropskomu_S

ouzi_porivnalne_doslidzenna/links/6478eae079a722376504172d/Pravove-reguluvanna-rinku-virtualnih-aktiviv-v-Ukraini-ta-Evropskomu-Souzi-porivnalne-doslidzenna.pdf (accessed 25.09.2023). [In Ukrainian].

4. Hudima T., Ustymenko V., Dzhabrailov R., Chernykh O. (2022). *Osoblyvosti pravovoho rehulivannia obihu virtualnykh aktyviv v Ukraini: de-fakto vs de-yure* [Peculiarities of legal regulation of circulation of virtual assets in Ukraine: de facto vs de jure]. doi: <https://doi.org/10.55643/fcaptop.5.46.2022.3844> (accessed 03.10.2023). [In Ukrainian].

5. Kovalevych I. I. (2023). *Pravovi osoblyvosti rehulivannia kryptovaliutnykh birzh v Ukraini*. [Legal features of regulation of cryptocurrency exchanges in Ukraine]. Retrieved from <https://dspace.oduvs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/96f633a1-8b95-46ec-ac65-98862b7b8770/content#page=63> (accessed 03.10.2023). [In Ukrainian].

6. Kud O. O., Kucheriavenko M. P., Smychok Ye. M. (2019). *Tsyfrovi aktyvy ta yikh pravove rehulivannia u sviti rozvytku tekhnologii blokchein* [Digital assets and their legal regulation in the world of blockchain technology development]. Kharkiv: Pravo. P. 33. [In Ukrainian].

7. Nahnybida V. I. (2022). *Normatyvno-pravove rehulivannia vidnosyn z tsyfrovymy aktyvamy ta perspektyvy yoho udoskonalennia* [Regulatory regulation of relations with digital assets and prospects for its improvement]. Retrieved from https://www.researchgate.net/profile/Oleksii-Kostenko-3/publication/357680234_LEGAL_ENFORCEMENT_OF_DIGITAL_APPLICATIONS_PERSONALITIES_AND_AVATARS_PRAVOVE_ZABEZPECENNA_ZASTOSUVANNA_CIFROVIH_OSOBISTOSTEJ_TA_AVATARIV_pravovoe_regulirovanie_primenenia_cifrovoy_licnosti_i_cifrovyh_a/links/61d9d905da5d105e55296414/LEGAL-ENFORCEMENT-OF-DIGITAL-APPLICATIONS-PERSONALITIES-AND-AVATARS-PRAVOVE-ZABEZPECENNA-ZASTOSUVANNA-CIFROVIH-OSOBIKOSTEJ-TA-AVATARIV-pravovoe-regulirovanie-primenenia-cifrovoy-licnosti-i-cifrov.pdf#page=36 (accessed 03.10.2023). [In Ukrainian].

8. Nahnybida V. I. (2021). *Normatyvno-pravove rehulivannia vidnosyn z tsyfrovymy aktyvamy ta perspektyvy yoho udoskonalennia*. [Development of legal regulation of circulation of virtual assets (cryptocurrency) in Ukraine]. Retrieved from <https://hdl.handle.net/11300/17865> (accessed 03.10.2023). [In Ukrainian].

9. Novytskyi V., Fytza V. (2021). *Stanovlennia ta rozvytok pravovoho rehulivannia obihu virtualnykh aktyviv* [Formation and development of legal regulation of circulation of virtual assets]. doi: [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2021.4\(39\).249302](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2021.4(39).249302) (accessed 03.10.2023). [In Ukrainian].

10. Ovcharenko A. S., Polatai V. Yu. (2019). *Kryptovaliuta v systemi mizhnarodnoho pryvatnoho valiutnoho prava. Shchodo okremykh pytan opodatkuvannia virtualnykh aktyviv v Ukraini* [Cryptocurrency in the system of international private currency law. Regarding certain issues of taxation of virtual assets in Ukraine]. *Recht der Osteuropäischen Staaten (ReOS) (The law of Eastern European countries)*. No. 4. P. 155–162. [In Ukrainian].

11. Ovcharenko A. S. (2020). *Pravove rehulivannia virtualnykh aktyviv ta kryptovaliut v Ukraini: suchasnyi stan i perspektyvy* [Legal regulation of virtual assets and cryptocurrencies in Ukraine: current state and prospects]. Retrieved from http://lsej.org.ua/4_2020/49.pdf (accessed 25.09.2023). [In Ukrainian].

12. *Pravovy rehym kryptovaliut v Ukraini (Vikipediia)*. [Legal regime of cryptocurrencies in Ukraine (Wikipedia)]. Retrieved from https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9_%D1%80%D0%B5%D0%B6%D0%B8%D0%BC_%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BF%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8E%D1%82_%D0%B2_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96 (accessed 25.09.2023). [In Ukrainian].

13. *Pro virtualni aktyvy: Zakon Ukrainy*. (2022, February 17). No. 2074-IX. [About virtual assets: Law of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20/ed20220217#Text> (accessed 25.09.2023). [In Ukrainian].

14. *Pro zapochatkuvannia ta zdiisnennia diialnosti ustanovamy-emitentamy elektronnykh hroshei i prudentsiyni nahliad za neiu, pro vnesennia zmin do dyrektyv 2005/60/IeS i 2006/48/IeS ta pro skasuvannia Dyrektyvy 2000/46/IeS*. (2009, September 16). [On the initiation and implementation of activities by electronic money issuing institutions and their prudential supervision, on the amendment of Directives 2005/60/EC and 2006/48/EC and on the repeal of Directive 2000/46/EC: Directive 2009/110 of the European Parliament and of the Council / EU]. Retrieved from : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a18#Text (accessed 25.09.2023). [In Ukrainian].

15. *Pro valiutu i hroshovi operatsii: Zakon Ukrainy*. (2018, June 21). No. 2473-VIII [On currency and monetary transactions: Law of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text> (accessed 03.10.2023). [In Ukrainian].

16. *Pro rynky kapitalu ta orhanizovani tovarni rynky: Zakon Ukrainy*. (2006, February 23). No. 3480-IV [On capital markets and organized commodity markets: Law of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text> (accessed 03.10.2023). [In Ukrainian].

17. Protsenko A. T. (2016). *Pravovyi status virtualnykh valiut: svitovi dosvid ta ukraïnski realii*. [Legal status of virtual currencies: world experience and Ukrainian realities]. *Pravo i suspilstvo*. No. 2. P. 130–134. [In Ukrainian].

18. Riadinska V. O. (2020). *Kryptovaliuta: suchasni pidkhody do vyznachennia finansovo-pravovoi pryrody* [Cryptocurrency: modern approaches to determining the financial and legal nature]. *Tsyfrovi transformatsii Ukrainy 2020: vyklyky ta realii: zb. nauk. pr. NDI PZIR NAPrN Ukrainy No. 1 za materialamy kruhloho stolu*. Kharkiv: NDI PZIR NAPrN Ukrainy. P. 152–157. [In Ukrainian].

19. Samsin R. (2022). *Derzhavne rehuliuвання u sferi obihu virtualnykh aktyviv v Ukraini* [State regulation in the field of circulation of virtual assets in Ukraine]. Retrieved from <https://openarchive.nure.ua/server/api/core/bitstreams/463d270b-fdd0-453b-8db0-59e8111dee22/content> (accessed 03.10.2023). [In Ukrainian].

20. *Uhoda pro Asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony*. (2014, March 21). No. 984_011. [Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their member states, on the other hand]. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (accessed 25.09.2023). [In Ukrainian].

21. Furman V. (2022). *Rehuliuвання kryptovaliut v Ukraini: shcho peredbachaie Zakon pro virtualni aktyvy* [Regulation of cryptocurrencies in Ukraine: what the Law on Virtual Assets provides]. Retrieved from https://biz.ligazakon.net/analitics/210170_regulyuvannya-kriptovalyut-v-ukran-shcho-peredbacha-zakon-pro-virtualni-aktivi (accessed 03.10.2023) [In Ukrainian].

22. *Regulation of the European Parliament and of the Council on Markets in Crypto-assets, and amending Directive* (EU). (2019, September 24). No. 2019/1937. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020PC0593> (accessed 25.09.2023). [In Ukrainian].

Дата надходження: 25.09.2023 р.

Alexandr Pochynok

West Ukrainian National University,

Postgraduate student

Department of Civil Law and Procedure

poginokalexandr@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5000-219X>

STRUCTURE OF LEGAL RELATIONS RELATED TO THE CIRCULATION OF VIRTUAL ASSETS

The article discloses subjects and objects of legal relations that are related to the circulation of virtual assets on the virtual assets market of Ukraine. The relevance of the research is determined by the fact that the article analyzes the innovations of national legislation and in the context of the implementation of the basis of legal regulation of cryptocurrency exchanges as subjects of the virtual assets market. In particular, the provisions of the Law of Ukraine «On Virtual Assets» were considered as a future legal basis for the legalization of cryptocurrency exchanges and the virtual assets market as a whole. The article highlights the positive and problematic aspects of the regulation of the above-mentioned law. In particular, the presence of freedom of emission and decentralization can be attributed to the positive aspects. The absence of intermediaries in transactions leads to a decrease in costs. That is, virtual assets are available to a wide range of users and have a fairly high degree of protection. Negative points are manifested in the presence of the threat of illegal use of virtual assets for

the purpose of financing terrorism, carrying out subversive activities, trading in prohibited goods and using them to launder the proceeds of crime. The purpose of the study was to consider and reveal the structure of legal relations related to the circulation of virtual assets in accordance with the current legislation of Ukraine. The following research methods were used during the research: general scientific research methods (deduction and induction, synthesis and analysis, scientific abstraction, systematic approach); special legal methods of knowledge (formally legal, comparative legal, retrospective, legal forecasting); methodological substantiation of the essence, structure and nature of the structure of legal relations in the field of circulation of virtual assets, which is the object of the study.

The legal participants of the virtual assets market, the procedure for their registration, licensing of activities of service providers related to the circulation of virtual assets are characterized. Based on the analysis, it was emphasized the importance of determining the legal mechanisms of state regulation, supervision and monitoring of the activity of cryptocurrency exchanges, finalizing the provisions of the law, as well as the need for further research on this topic of the article. The conducted research summarizes the existing structure of new legal relations related to the circulation of virtual assets.

Keywords: virtual assets; legal relations; objects of legal relations in the sphere of circulation of virtual assets; subjects of legal relations in the sphere of circulation of virtual assets; cryptocurrency exchange; crypto asset.